

Jan Vanriet: jaren 1966-2008 te boek en schitterend nieuw werk

Parcours van puur schilderen

De tentoonstelling 'Meikever, vlieg!' in De Zwarte Panter bevestigt dat Jan Vanriet (60) een van onze belangrijkste levende schilders is. Met de monografie 'Parcours 1966-2008' schetst Marc Ruyters de weg die Jan Vanriet de afgelopen 42 jaar heeft afgelegd. Van de ogenschijnlijk luchtige aquarellen van destijds, tot de historisch beladen of gewoon geraffineerde olieverfschilderijen van vandaag.

Art

DIRK MARTENS

'Ik ben een verhalend schilder', zei Jan Vanriet (°Antwerpen, 1948) me een paar jaar geleden bij zijn illustraties van de bijbel. 'Al wat ik heb gemaakt sinds 1987 en mijn verblijf in New York - toen ik opnieuw meer in olieverf ben beginnen te schilderen - past in één verhaal, één cyclus: van mensen die zich koesteren in een ideaal en erdoor verschroeid geraken. De thema's vervolging, diaspora enzovoorts zijn daarvan een uitvloeisel.'

'Ik ben een contemplatief schilder. Ik kan een hele tijd zitten piekeren over een toets, over de tonaliteit van kleurlagen, die de betekenis van een schilderij invullen. Het verhaal in een schilderij is onmiskenbaar verbonden met de vorm. Verf mag niet plat en schraal worden aangebracht.' Voor het nieuwe werk, dat hij Vanriet presenteert bij Adriaan Raemdonck in De Zwarte Panter, liet Jan Vanriet zich onder meer inspireren door een filmpje waarin een van de zes kinderen van Reichsminister Joseph

Goebbels - Helga? Hildegard? - het treurige liedje 'Maikäfer flieg! Der Vater ist im Krieg' zingt. Op 1 mei 1945 vermoordde Goebbels vrouw Magda hun zes kinderen in Hitlers bunker, waarna ze samen met haar man zelfmoord pleegde. De meisjesportretten die Jan Vanriet maakte beelden letterlijk de vermoorde onschuld af. O cynisme. Daarmee is het Derde Rijk uitdrukkelijk doorgedrongen in Jan Vanriets oeuvre. Dat Jan Vanriet in zijn nieuwe doeken worstelt met de iconografie van het nazisme, is volkomen legitiem. Zijn ouders leerden elkaar kennen als gevangenen in het concentratiekamp van Mauthausen. Decennia heeft hij het uit zijn kunst proberen te houden. Vruchteloos.

Reeksen als 'Optocht', 'Brand', 'Oorlogsmadonna' en 'Maikäfer, flieg' ademen de sfeer van het nazisme uit en hebben genoeg aan een paar tinten van Vanriets anders zo rijke palet. Voor het nachtelijke 'Optocht' beperkt de schilder zich tot gele of lichtblauwe tongetjes op zwarte doeken van twee meter op vier meter. Voor de verschillende versies van 'Brand' volstaan witte vlekken op een monochroom cadmi-umrode of indigo achtergrond

voor de verzengende hitte die een synagoge in de as legt.

Taferelen uit de revue, toch zo populair in het vooroorlogse Berlijn, zorgen ogenschijnlijk voor luchthartigheid, ware het niet dat bij voorbeeld twee croonerachtige gestalten zonder gezicht verwijzen naar de gedwongen shownummertjes die de gevangenen in de concentratiekampen moesten opvoeren. De olijk rondhuppelende vrouwen op 'De kring' worden in feite vernederd door hun op het doek onzichtbare kampbeulen.

Die verstikte taferelen en portretten ('Bel Ami', 'Dirigent', 'Mefisto') uit Hitlers universum worden afgerond - bezworen? - door een prachtige serie van zonsondergangen. Boven een volledig donker landschap licht de hemel op in een exploderend feest van kleuren en licht.

De twee grote doeken 'Verkoelde vaas' en 'Vaas met schijnsel' zijn een verademing.

Marc Ruyters mooie en erg leesbare monografie 'Parcours 1966-2008' kan gelden als een vervolg op het prestigieuze kunstboek 'Jan Vanriet. Schilderijen 1984-1996' van wijlen Freddy De Vree. Marc Ruyters ziet drie essentiële draden door Jan Vanriets indrukwekkende oeuvre lopen: de razendsnelle ontwikkeling van stijlen, trends en genres vanaf de jaren 60, door Vanriet met scepsis bekeken terwijl hij oog houdt voor de oude meesters; de kunstscène in Antwerpen en New York en het sociaal engagement, zeker in de jaren 60 en 70, door de schilder eerder literair gestalte gegeven; en, sinds een tiental jaar, de vervolging en de oorlog, de machteloosheid en de manipulatie als grote thema's. Gecombineerd met puur schilderschap.

Info

Tentoonstelling 'Meikever, vlieg!'; galerie De Zwarte Panter, Hoogstraat 70-74 in Antwerpen. Tot 22 juni, van donderdag tot zondag van 13.30 u. tot 18 u. Tel. 03-233.13.45,

Boek 'Jan Vanriet. Parcours 1966-2008', Marc Ruyters, 240 blz., 350 illustraties, Uitgeverij Snoeck, 28 euro. Bibliotheek editie op 45 exemplaren in foedraal ontworpen door Jan Vanriet, met twee originele tekeningen, 600 euro.

Dichtbundel 'Stormlicht', Jan Vanriet, Wagner & Van Santen Uitgevers.

Meer op www.artsite.be/zwarte-panter, www.snoeckpublishers.be en www.janvanriet.com.

'Oorlogsmadonna', geïnspireerd door de Duitse zangeres met de zweele stem Sarah Leander (olie op doek, 140 x 110 cm, 2007).

'Vaas met schijnsel', acryl en olie op doek, 140 x 110 cm, 2007.

'Ondergang', olie op doek, 81 x 64 cm, 2007. De Götterdämmerung?

FOTO FELIX TIRRY

FOTO FELIX TIRRY

FOTO FELIX TIRRY